

Eistein Guldseth

Kald Krig i Kaukasus?

*Norske mediers dekning av konflikten mellom Georgia og
Russland i august 2008.*

Trondheim, 10.06.2009

NTNU

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for Samfunnsvitenskap og teknologiledelse
Institutt for Sosiologi og Statsvitenskap

Sammendrag

Rune Ottosen hevder at norske medier i saker som angår rikets sikkerhet er lojale til statens utenrikspolitikk, men blir mer kritiske jo lenger unna en konflikt befinner seg. Oppgaven støtter Ottosens hypotese. Aftenposten og VG støttet Regjeringens offisielle linje og var lojale til NATO- alliansen i et globalt perspektiv, men var mildt kritiske til Regjeringens linje på nasjonalt plan. VG var i hovedsak mer kritiske til den offisielle norske linjen enn Aftenposten. Kritikken mot Regjeringens linje gikk i hovedsak ut på hvorvidt Regjeringen sa tydelig nok i fra om at Russlands handlinger var uakseptable, og i hvilken grad Norges forsvar i nord var tilstrekkelig. Fiendebildene fra Den Kalde Krigen syntes å bli aktivert, og deknningen fremstod som svært pro-vestlig og regjeringslojal, der Russlands begrunnelse for intervensjon ble tillagt liten vekt. Til tross for at Georgia startet krigen, fikk Russland ansvaret. Georgia kom i en David mot Goliat posisjon, samtidig som landet ble betraktet som vestlig, gjennom sitt lange samarbeid med NATO-landene mot MAP. Russlands versjon av hendelsene ble i svært liten grad kommunisert. Krigen ble kommunisert som en konflikt som bare indirekte angikk Norge gjennom vårt russiske naboland og vår tilknytning til NATO.

Innholdsfortegnelse	side
1.0 Innledning	5
2.0 Krigen i Kaukasus – hendelsesforløp og konsekvenser.	7
3.0 Pressens dekning av væpnede konflikter	10
4.0 Informasjonskontroll, propaganda og tolkningsrammer	12
5.0 Metode	14
6.0 Analyse	16
6.1 Analyse av avisenes samlede stoffmengde.	16
6.1.1 Fordeling av stoff.	16
6.1.2 Kildebruk	17
6.1.3 Identifikasjon av aggressor.	19
6.1.4 Tolkningsrammer.	20
6.2 Kvalitativ analyse av tolkningsrammer i lederartikler 08.08 – 08-09.2008.	23
6.2.1 VG.	23
6.2.2 Aftenposten	24
7.0 Pressens dekning - et spørsmål om lojalitet?	26
8.0 Referanseliste	30
9.0 Vedlegg	34
Vedlegg 1. Kodebok	
Vedlegg 2. Registreringsskjema (eksempel)	

Tabeller og figurer	side
Tabeller	
Tabell 1. Type framing pr artikkel fordelt på kategori.	22
Figurer	
Figur 1. Fordeling av stoff i antall ord per kategori i Aftenposten og VG 08.08.2008 - 08.09.2008.	16
Figur 2. Kilder per kategori i Aftenposten og VG 08.08.2008 - 08.09.2008.	17
Figur 3. Kilder fordelt på nasjonalitet i Aftenposten og VG 08.08.2008 – 08.09.2008.	18
Figur 4. Identifikasjon av aggressor i artikler fordelt på nasjonalitet i Aftenposten og VG 08.08.2008 - 08.09.2008.	19
Figur 5. Framing av stoff i antall ord per kategori i Aftenposten og VG 08.08.2008 - 08.09.2008.	21

1.0 Innledning

Martin Shaw (1996) hevder at mediene spiller en viktigere rolle enn tradisjonelle samfunnsinstitusjoner i internasjonale kriser når det gjelder å sette problemer på dagsorden i lys av en nasjonal politikk slik tilfellet var med krigen i Kaukasus i august 2008. Men hvor mye angikk krigen Norge?

”Krigen i Kaukasus er noe mer enn en lokal krig et sted langt borte”, skrev Dagsavisen (16.08.2008). Det var den russiske bombingene av den Statoil Hydro-deleide, og for vesten strategisk viktige BTC (Baku Tbilisi Ceyhan) oljerørledningen som går gjennom Georgia fra Azerbajdjan til Tyrkia et konkret bevis på (Bloomberg.com, 10.08.2008). Norge, USA, NATO og EU¹ kritiserte unisont Russland for krigføringen i Kaukasus. Den norske Regjeringen uttrykte sterk kritikk av Russlands handlemåte i krigen, og støtte til Georgia som suveren stat, men anser ikke Georgia for å være uten skyld (Gahr Støre, 2008a). Utenriksminister Jonas Gahr Støre (2008b) ville likevel ikke si seg bekymret for Nordområdene, der han mener landene har felles interesse av samarbeid. Sentrale Høyre-politikere mente imidlertid at Regjeringen var for forsiktige i sin reaksjon mot Russland, og at den undervurderer en mulig russisk trussel. ”Russlands angrep i Georgia viser at forestillingen om at Norge ikke har noen trusler på noen kanter er veldig naiv”, sier Kåre Willoch (Dagbladet 10.08.2008). I Aftenposten (15.08.2008) sier Jan Petersen seg enig med forsvarssjef Sverre Diesen i at russerne kan tenke seg å bruke militærmakt, og at dette kan skje uventet. Elsebutangen (2009) stiller spørsmål om regjeringen ikke gav klar nok beskjed om at krigen i Georgia var uakseptabel for å beholde det gode naboskapet (Ibid, 2009). Russlands Ambassadør til Norge, Sergey Andrejev, har imidlertid gjentatte ganger hevdet at norske medier svartmaler Russland gjennom en ensidig og negativ dekning av landet generelt og krigen med Georgia spesielt².

Med både medlemskap i NATO og Russland som nabo kan norsk utenrikspolitikk være en balansegang. Når det oppstår hendelser som kanskje krever kritiske uttalelser mot Russland må det tas hensyn til både våre vestlige allianser og vårt

---

¹ I denne oppgaven betraktes av praktiske årsaker ikke EU som selvstendig part i konflikten selv om organisasjonen klart har fordømt Russlands intervensjon i Georgia, og bidratt til å forhandle frem en fredsavtale. EU-landene er for en stor del medlemmer av NATO, og således involvert i konflikten også gjennom NATO's engasjement. Russland, Georgia, NATO samt USA anses derfor som hovedparter i konflikten.

² Nå sist i sin tale i Studentersamfundet, Trondheim 04.02.2009

naboskap med Russland. Innenrikspolitiske skillelinjer mellom opposisjon og Regjering manifesterer seg også i synet på konflikten og dens betydning nasjonalt.

Om norsk utenrikspolitikk er en balansegang for politikerne, kan den også tydeligvis være det for pressen. Regjeringens linje i utenrikspolitikken kan reflekteres i medias dekning i form av selvsensur og lojalitet til Regjeringen, hevder Rune Ottosen (2001: 223). Dette forholdet kan det være interessant å undersøke nærmere i lys av krigen mellom Georgia og Russland august 2008. Derfor stilles spørsmålet: *Hvordan fremstilte norske aviser krigen i Kaukasus, og i hvilken grad var avisene lojale til Regjeringens linje i konflikten?*

Jeg vil gjennom en kombinasjon av kvalitativ og kvantitativ metode analysere VG og Aftenpostens dekning av konflikten fra krigsutbruddet 08.08.08 og en måned frem i tid til 08.09.08 med hensyn til bruk av tolkningsrammer, kildebruk og holdninger avisene fremmer både i et globalt og nasjonalt perspektiv. Oppgaven søker å vise at krigen ble kommunisert som en konflikt som bare indirekte angikk Norge gjennom vårt russiske naboskap og vår tilknytning til NATO. Aftenposten og VG var lojale til Regjeringen og NATO-alliansen i et globalt perspektiv, mens spesielt VG var mer kritiske til Regjeringens linje på nasjonalt plan. Dekningen skapte inntrykk av å revitalisere fiendebildet fra den Kalde krigen, der vesten stod samlet mot Russland.

Først vil det foretas en gjennomgang av konflikten. Deretter gjøres det rede for tidligere forskning på området, og relevant teori. Deretter vil avisenes samlede dekning analyseres kvalitativt og kvantitativt og supplert med en kvalitativ analyse av begge avisenes lederartikler i den aktuelle perioden. Avslutningsvis diskuteres funn i forhold til forskningsspørsmålet.

2.0 Krigen i Kaukasus – hendelsesforløp og konsekvenser.

Det svenske Totalforsvarets Forskningsinstitut sin rapport *Det kaukasiske lackmustestet: Konsekvenser och lärdomar av det rysk-georgiska kriget i augusti 2008* (Larsson m.fl., 2008), fremholder at Georgiske styrker natten til 08.08.2008 angrep Tskhinvali, hovedstaden i Sør Ossetia, som er en utbryterrepublikk i den tidligere sovjetrepublikken Georgia. Georgia legitimerte aksjonen med at de forsvarte georgiske landsbyer i utbryterrepublikken mot angrep fra sør ossetiske separatister, og Georgia mot en russisk invasjon. Russland hevdet at georgiske styrker i angrepet hadde drept et antall russiske soldater i de fredsbevarende styrkene som etter en internasjonal avtale er plassert der, og at Russland derfor var tvunget til *humanitær intervensjon* slik NATO gjorde i Kosovo for å hindre et georgisk folkemord på sør osseterne. Russland har gjennom flere år delt ut russiske pass til Sør Osseterne, og betrakter dem som russiske statsborgere. Georgiske styrker som holdt en liten del av den andre georgiske utbryterrepublikken Abkhazia, ble samtidig kastet ut av området av Abkhasiske separatister støttet av russiske militære. Russland gjennomførte en rekke flyangrep inne på Georgisk territorium, og beseiret den georgiske hæren raskt. Det ble på EU's initiativ inngått en våpenhvileavtale 12.08., men russiske styrker ble stående med store militære styrker i begge utbryterrepublikkene. EU og NATO fordømte russisk *bruk av disproporsjonal makt*. USA brukte sterkere fordømmende retorikk. Russland anerkjente unilateralt videre republikkene som selvstendige, uten støtte fra verdenssamfunnet (Larsson m.fl, 2008). Russlands påstand om en humanitær intervensjon for å forhindre et folkemord trekkes imidlertid i tvil³. I tillegg oppfattes legitimiteten til den russiske invasjonen basert på en Kosovo-parallell som svakt fundamentert⁴. Det vil føre for langt i denne oppgaven å gå detaljert inn på NATO's

---

³ "Minst 2000 sivile er drept i kampene i Tskhinvali, melder nyhetsbyrået IFAX ifølge Reuters" (Nettavisen.no, 09.08 2008). Påstanden om folkemord ble 13.08, fem dager etter krigens start avsannet av russisk Human Rights Watch. Helsepersonell inne i Sør Ossetia estimerte at det var et titalls drepte sivile etter den georgiske bombingene (Kostiuchenko, 2008). NUPI forskerne Friis & Godmirez, (2009) trekker også legitimeringen av en russisk intervensjon på humanitære basis i tvil: "Allerede et par dager etter det georgiske angrepet kom man med påstander om at mellom 1400 og 2000 ossetere ble drept og at Russland måtte satse på en humanitær intervensjon for å beskytte befolkningen i Sør-Ossetia. Til og med den russiske etterforskningen har kun klart å dokumentere 133 tilfeller der sør-ossetiske sivile mistet livet under det georgiske angrepet".

⁴ "Russland [...] har hatt en klar geopolitisk interesse i å svekke Georgia.[...]. Parallellen med Kosovo er derfor betydelig svekket og Russland vil få store problemer med å legitimere sine aksjoner på den internasjonale arenaen" (Friis & Godmirez, 2009).

legitimitet⁵ for sitt engasjement i konflikten. EU, som består av en rekke NATO-land, har på samme måte som NATO fordømt Russlands handlemåte og anerkjennelse av Abkhazia og Sør Ossetia (Larsson m.fl., 2008:104). Som et resultat av betydelig uklarhet omkring de faktiske omstendighetene i forbindelse med krigen har EU satt ned en granskningskommisjon. *EU Fact Finding Mission to Georgia* har som mandat å skape klarhet i hvem som var ansvarlig for at krigshandlingene startet, og vurdere konflikten også med en lengre tidslinje i et bredere perspektiv (EU Business.com, 2008). Det forventes ingen konklusjon før tidligst i juli 2009.

Det svenske Totalförsvarets Forskningsinstitut sin rapport konkluderer med at krigen er en direkte utfordring av den rådende verdensordning når det gjelder normsystem, samarbeidsformer og verdigrunnlag, fordi det representerer en ny fase i russisk utenrikspolitikk med en dreining fra innflytelse til kontroll. "[R]ysslands [...]förmåga att använda militära medel som instrument i internationell konfliktlösning har ökat hotet mot den territoriella integriteten och suveräniteten för länder i Rysslands närhet" (Larsson m.fl., 2008:43).

Utenriksminister Jonas Gahr Støre (2008a) sa i sin tale til Utenriksministermøtet i NAC i Brussel 19.08.08 at "[w]e have witnessed a conflict on a scale not seen in Europe since the conflicts in the Western Balkans in the 1990s". Men hva var den utløsende faktoren? Saunmas Milne (2008) fremholdt i *The Guardian* 14.08.08 at "This is a tale of US expansion not Russian aggression. War in the Caucasus is as much the product of an American imperial drive as local conflicts". Janne Haaland Matlary (2008) hevder i *Morgenbladet* 19. september 2008 at krigen i Georgia var et utslag av klassisk stormaktspolitikk. Det handler om spillereglene i internasjonal politikk, der en potensiell NATO ekspansjon utfordret Russland. Konflikten i Georgia handler, slik Haaland Matlary (2008) ser det, primært om å stanse NATO's utvidelse inn i det som Medvedev proklamerte som russiske *interessesfærer* 31. august 2008. En stormakts *interessesfære* er et land eller område der andre land stilltiende aksepterer at en stormakt har rett til å fremme sine interesser. Slike land eller regioner kan ikke forvente at deres suverenitet blir respektert (Matlary, 2008).

---

⁵ NATO (2008) har samarbeidet med Georgia siden 1992. Alliansen lovet Georgia et ikke tidfestet fremtidig medlemskap på sitt møte i Bucharest i 2008 (Ibid, 2008). NATO hevder bl.a at Russland har handlet i strid med resolusjoner i FN's sikkerhetsråd. NATO anses også å ha en moralsk forpliktelse overfor fremtidige medlemsstater gjennom å ha inngått forhandlinger om medlemskap (Larsson m.fl., 2008:90-93)

Utenriksminister Jonas Gahr Støre (2008b) beskriver i sin tale til NUPI 18.06.08 Norges forhold til Russland som et forhold med to dimensjoner: Én som nabo, og én som Nato-medlem og et vestlig land med alliansepartnere (Ibid, 2008b). Men hva skjer når kryssende interesser oppstår? European Council (2008:4) fremholder at "[a] further dimension of competition for energy resources lies in potential conflict over resources in Polar regions which will become exploitable as a consequence of global warming". President Medvedev presiserer Russlands interesser i tråd med den vurderingen: "Vår første og mest grunnleggende oppgave er å gjøre Arktis til en ressursbase for Russland i det 21. århundre"(VG, 12.08.2008). Russlands nye *modus operandi* kan i dette perspektivet innebære at Norge blir enda mer avhengig av NATO's avskrekkingskraft. Det betyr at alliansen må presisere hva som kan forventes å være viktig nok til å bli dekket av traktatens artikkel 5⁶ og ikke. Mangelen på militær støtte til Georgia tolkes av enkelte analytikere "som ett bevis for at NATO inte lever upp till en av dess kärnfunktioner och att alliansen därmed inte har någon framtid"(Larsson m.fl., 2008:93)⁷. Et mer aggressivt Russland og et splittet NATO kan få alvorlige konsekvenser for Norge. Forsvarssjef Sverre Diesen (2009) skriver i Aftenposten at NATO-alliansens betydning for Norge primært ligger i forholdet til de vestlige stormakter og ikke alliansen som helhet:

"Etter hvert som NATO kommer til å omfatte nesten 30 nasjoner [...]med vidt forskjellige strategiske interesser og ingen felles, eksistensiell trussel, vil med andre ord fellesinteressen og dermed substansen i den kollektive sikkerhetsgarantien svekkes.[...] Det som fortsatt vil være avgjørende for Norge, er imidlertid at vi beholder nærheten til våre tradisjonelt viktigste og nærmeste allierte – USA, Storbritannia, Nederland og en håndfull andre – som i en gitt situasjon vil kunne agere uavhengig av resten av alliansen. (Diesen, 2009)

---

⁶ Et væpnet angrep mot et av medlemslandene betraktes som et angrep mot alle.

⁷ NATO fremstod som splittet under konflikten, der skillelinjene gikk mellom de tidligere østeuropeiske stater, som for eksempel Baltikum representerte en mer handlingsrettet linje i motsetning til Norge, Tyskland, Frankrike og England (Larsson m.fl., 2008:93).

3.0 Pressens dekning av væpnede konflikter

I utenrikspolitikken er det særlig vanskelig for pressen å opptre som den 4. statsmakt på grunn av utstrakt hemmelighold (Slaatta, 2001). Den journalistiske makt blir ytterligere redusert på grunn av profesjonelle kilders informasjonskontroll (ibid 2001). Propaganda blir et problem sett i lys av at pressen nektes adgang til krigssoner og må forholde seg til den informasjonen som kommuniseres av de stridende parter. Sist i krigen mellom Israel og Palestina i 2009. Det samme var tilfellet i Kaukasus i 2008, der Russland nektet utenlandsk presse adgang til Sør Ossetia og Abkhazia. Pressens mulighet til å rapportere kritisk fra krigssonene blir derved sterkt redusert. Men medias selvbestaltede rolle som "vaktbikkje" utfordres også av dem selv. Rune Ottosen (2001: 223) påpeker at selvsensur begrenser den kritiske journalistikken. Dette er særlig fremtredende i saker som omhandler rikets sikkerhet: En undersøkelse i *Columbia Journalism Review* i 2000 viser at 25% av de spurte amerikanske journalistene har unnlatt å trykke artikler som ville medført konflikter og ubehag for dem selv. Terskelen for å få ubehageligheter synes særlig lav i spørsmål som berører rikets sikkerhet. Finske journalister har f.eks. vært forsiktige i spørsmål som omhandler Russland. NRK journalist Fritz Nilsen kritiserte i følge Ottosen (2001: 225) journalist-kolleger i andre media åpent for å være for lite kritiske til NATO og OSSE kilder under Kosovo konflikten. Ottosen (2001:205) viser at nyhetsdekningen av sikkerhetspolitikk og internasjonale konflikter i stor grad reflekterer den rådende offisielle politikk. Det belegger han gjennom analyser av Norske mediers dekning av Vietnamkrigen, der mediene først ukritisk formidlet USA's syn, men gradvis ble mer kritiske. I Sverige med den mer radikale Olof Palme som statsminister ble pressen mer kritisk tidligere. I Kosovo konflikten var det svenske perspektivet også mer kritisk enn det norske, der Norge var en part (Ottosen, 2001:220). Det viser også at norske medier i avgjørende spørsmål og på avgjørende tidspunkt fortsatt var lojale mot vår utenrikspolitiske ledelse (Ottosen, 2001:222). Mediene er i utgangspunktet mer uavhengige jo lenger unna konfliktens sentrum landet er (Ottosen 2001:215). Ottosen (2001:198) konkluderer derfor med at det er nødvendig å ta hensyn til allianseforhold og regionale sikkerhetspolitiske forhold ved dekningen av konflikter som angår den enkelte stats forhold til fremmede makter, internasjonale konflikter, og rikets sikkerhet når dekningen analyseres. En globalisering av krigsnyheter innebærer i tillegg at nyhetene må analyseres som en nasjonal diskurs i global kontekst der

sikkerhetspolitisk tradisjon og tilknytning har betydning for framing og kildebruk (Ottosen 2001:226-227). En større undersøkelse som Anders Hellebust (1990) gjennomførte, viser at de største norske mediene i stor grad markerte støtte til offisiell norsk NATO-politikk i deknningen av sikkerhetspolitiske spørsmål (Hellebust, 1990).

Det har i tiltagende grad blitt vanlig at maktsentra utvikler en egen retorikk og egne informasjonsstrategier for å fremme sin side av saken og legitimere handlinger (Ottosen, 2001:215-216). I Kosovokrigen i 1996 var *humanitær intervensjon* for å hindre Milosovic' folkemord på kosovoalbanerne et sentralt poeng i NATOs retorikk (Ibid 2001:215-216). Fiendebilder synes også å påvirke kildekritikk som igjen fører til forhastede konklusjoner (Ottosen 1995:109).

Iengard (1990) viser i sin studie "Framing Responsibility for Political Issues: The Case of Poverty", at holdninger i stor grad formes av hvilke tolkningsrammer som benyttes. Den konteksten politiske spørsmål presenteres i er av avgjørende betydning for hvordan folk tenker på dem, og hvor mye skyld de tilskriver individet eller myndighetene. Å bli holdt ansvarlig for et resultat betyr for en stor grad å være årsaken til resultatet (Iengard 1990:23).

4.0 Informasjonskontroll, propaganda og tolkningsrammer

Propagandamodellen retter søkelyset mot medias *økonomiske, politiske-, og samfunnsmessige* rolle innenfor nyhets-, informasjons-, og underholdningsformidling (Chomsky & Hermann, 1988). Teorien dreier seg i korte trekk om at massemedienes fremste oppgave er å fabrikkere samtykke med de herskende verdier. Påstanden er at mediene i hovedsak reflekterer konsensus innenfor de mektigste sirklene i stat og næringsliv, men at også motsetninger som finnes innenfor elitene kommer frem. De som har maktposisjoner vil oppleve motbør og kritikk fra andre i samfunnseliten. Det vil være rom for avsløring av korrupsjon og andre lovbrudd, akkurat som det er behov for et søkelys mot inkompetanse i offentlige organer. Hovedvekt legges på de strukturelle forholdene som influerer på massemedienes nyhetsprioriteringer og verdivalg. I hovedsak går teorien ut på at vi betrakter medierte budskap gjennom fem forskjellige filtre, som alle bidrar til å "sile" og forme nyhetsbildet. De fem nyhetsfiltrene er her et bilde på de økonomiske, politiske og journalistiske mekanismene som er i funksjon når det gjelder utvelgelse av nyheter, og hvilke av dem som blir store nyhetsoppslag og kampanjer. Propagandamodellens tredje filter beskriver pressens avhengighet av informasjon og tillit fra nyhetskilder innen regjering, embetsverk og næringslivets maktgrupper (Chomsky & Hermann, 1988). Dette er et symbiotisk forhold som oppstår på grunn av medias behov for regelmessig tilgang på nyhetsmateriale, og bidrar til å undergrave pressens posisjon som den fjerde statsmakt. Det finner sted organisert press og kritikk for å disiplinere massemediene. Det fjerde filteret tar for seg den negative kritikken som blir fremført mot medier som ikke tilpasser seg. Uønskede innslag blir utsatt for åpen kritikk. Det kan organiseres motkampanjer, og trues med søksmål. Misnøyen fremføres åpent, eller signaliseres av dem som har tilstrekkelige økonomiske ressurser til dette. Et fenomen som er kjent fra USA er dannelsen av et fiendebilde. *Antikommunisme* beskrives som det femte filteret. Dette fiendebildet har nå i større grad blitt formet til et anti-terror / anti-islamsk syn (Allern, 1992:32). Modellen tar utgangspunkt i amerikansk presse, og er derfor ikke direkte overførbart på europeisk presse. Delvis på grunn av at disse (til en viss grad) har en annen struktur. Den må derfor tilpasses vesteuropeiske forhold (Chomsky & Hermann, 1988). Modellen blir av enkelte kritisert for å være en konspirasjonsteori som ikke tar tilstrekkelig hensyn til medias profesjonalitet (Allern, 1992:30).

Filtrene påvirker hva som slipper gjennom til offentligheten og hvordan: Valget av tolkningsrammer, *framing*, får betydning for hvordan vi oppfatter politiske hendelser og verden rundt oss (Neumann, Just & Crigler 1992:4-11). Entmann (1993:52) definerer *framing* som en måte å fremheve spesielle deler av tekstens innhold på, definere et problem eller gi nyheten en bestemt tolkning:

Framing essentially involves selection and salience. To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described.[..] Frames, then, define problems – determine what a causal agent is doing with what costs and benefits, usually measured in terms of common cultural values; diagnose causes – identify the forces creating the problem, make moral judgements – evaluate causal agents and their effects, and suggests remedies – offer and justify treatments for the problems and predict their likely effects.

På den måten kan man også ta bort oppmerksomheten fra andre aspekter ved saken (Ibid, 1993:54). Entmann (1993:52-54) hevder at vi typisk finner fire sentrale faktorer i framing-prosessen. Den som kommuniserer, teksten, mottakeren og kulturen: Kommunikatoren foretar bevisste eller ubevisste bedømmelser og valg av tolkningsrammer ut fra egen erfaring. Dette ut fra hva han/hun ønsker å kommunisere. Teksten inneholder rammer i forhold til nøkkelord, fraser, stereotype bilder, kilder og setninger som inneholder tematisk forsterkende clustere av informasjon og bedømmelser. Rammene som leder mottakerens tenkning og konklusjon kan både reflektere og ikke reflektere kommunikatorens intensjon vedrørende framing. Kulturen er et arsenal av internaliserte holdningsstrukturer som vanlige mennesker tenker ut i fra basert på den diskursen de er en del av gjennom sin daglige sosiale omgang (ibid 1993:52-53). Scheufele (1999:112-116) trekker frem tre typer framing basert på studier av organisasjoners evne til å skape konsensus eller mobilisere til innsats via media: ”Diagnostisk framing” handler om å identifisere et problem, fordele skyld og beskrive årsak. ”Prognostisk framing” spesifiserer hva som må/bør gjøres for å løse problemet, og motiverende framing kaller til innsats og engasjement (Ibid:1999:112-116).

5.0 Metode

Undersøkelsen har som intensjon å undersøke hvilke tolkningsrammer Aftenposten og VG har benyttet i sin dekning av krigen mellom Georgia og Russland i august 2008. Undersøkelsen søker også å få svar på spørsmålet om i hvilken grad avisene støtter opp om Regjeringens offisielle politikk i forhold til konflikten. I tillegg til at det i norsk politikk er delte meninger om hvordan Norge skal opptre i forhold til vår nabo i nord, Russland, må også hensynet til våre alliansepartnere ivaretas. Disse forholdene vil kunne innvirke på hvordan Regjeringen velger å forholde seg i konflikten og samtidig hvordan avisene formidler den⁸.

Aftenposten er valgt ut fordi den er Norges største og muligens mest innflytelsesrike dagsavis (Ottosen, Rune, 2004). Verdens Gang er valgt ut fordi den er Norges største tabloidavis. Begge avisene er eid av det private mediekonsernet Schibstedt (ibid 2004). Datamaterialet består av en måneds dekning av krigen mellom Georgia og Russland i perioden 08.08.2008 – 08.09.2008 i Aftenposten og Verdens Gang. Dette utgjør til sammen 148 artikler. Disse er samlet inn gjennom databasesøk i Retriever Norge ved bruk av søkeordene ”russland” AND ”georgia”. Dette viste seg å gi flest artikler i forhold til andre søkeordkombinasjoner, og antas å utgjøre et representativt utvalg.

Det er benyttet en blanding av kvalitativ og kvantitativ metode. I denne undersøkelsen er det valgt en kvalitativ innfallsvinkel for å registrere *posisjonierende tolkningsrammer*, *diagnostisk-prognostik-motiverende tolkningsrammer*, *sjanger*, *kilder*, *nasjonalitet kilder* og *aggressor*. Dette er en metode som gir et mer nyansert resultat, men som krever store ressurser for å kunne gjennomføres (Ringdal 2001:231-256). I denne oppgaven er det valgt triangulering for å kompensere for ressursmangelen. For å måle tendensen i bruk av tolkningsrammer operasjonaliseres variabelen på basis av de ulike standpunktene aktørene i konflikten har inntatt (Ottosen, 2004) Dette gjør det mulig å identifisere tilstedeværelsen av bestemte ideologiske / politiske posisjoner med henblikk på kildebruk og tolkningsrammer og videre benytte dem i en kvantitativ analyse. Resultatene av den kvalitative analysen av artiklene gjengir ikke nødvendigvis hovedhistorien i artikkelen, men søker å kartlegge hvilken posisjon avisen tar (Ottosen, 2004). Avisenes lederartikler og redaksjonelle stoff analyseres i tillegg kvalitativt med henblikk på å bestemme avisens politiske

---

⁸ Se pkt. 1.0. Innledning

eller ideologiske standpunkt i forhold til konflikten i både en nasjonal og internasjonal kontekst. Dette vil deretter bli sammenholdt med resultatene fra foregående analyse av totalmengden stoff.

Høy validitet er en forutsetning for høy reliabilitet (Ringdal 2001:166). Når det gjelder *validitet* antas det at det teoretiske grunnlaget gir tilstrekkelig *validitet* i denne oppgaven. Et unntak kan være operasjonaliseringen av variablene for *tolkningsrammer*. Disse vurderes imidlertid som tilfredsstillende for å gi en indikasjon på forholdet avisene i mellom, og de forskjellige posisjonene som inntas. Waldahl, Ragnar, Bruun Andersen, Michael., Rønning, Helge (2002:41) fremholder at plassering og vurdering av variabler for en stor grad er subjektiv. Ringdal (2001:166-170) hevder at for å oppnå høy nok reliabilitet bør innslagene kodes av flere personer og med stort sammenfall. I denne oppgavens undersøkelse er koder og analytiker er en og samme person. Det vil, kombinert med sannsynligvis gi lav reliabilitet. I forbindelse med analysen av artiklene og spesielt når det gjelder plasseringen innad i kategoriene for *tolkningsrammer* er det rom for et betydelig skjønn. Likevel må det presiseres at artiklene i begge aviser er tolket ut fra samme kriterier. Målefeil kan også forekomme her i form av feilpunching av data eller feilregistrering av koder i artikkel.

6.0 Analyse

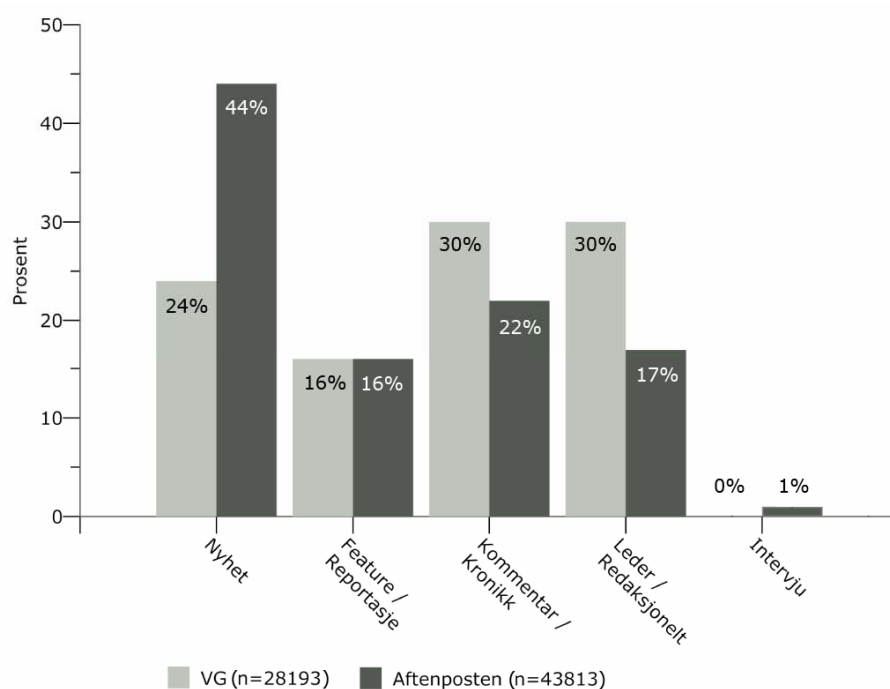
Globaliseringen av krigsnyheter innebærer at nyhetene må analyseres som en nasjonal diskurs i global kontekst der sikkerhetspolitisk tradisjon og tilknytning innvirker på framing og kildebruk (Ottosen 2001:226-227). Det er forsøkt ivaretatt her.

6.1 Analyse av avisenes samlede stoffmengde.

Analysen omfatter totalt 148 artikler om krigen i Kaukasus i VG og Aftenposten i perioden 08.08.08-08.09.08. 90 artikler (43813 ord) er fra Aftenposten mens 58 (28193 ord) er fra VG. VG hadde åtte lederartikler mot Aftenpostens fire. Konflikten fikk dermed stor dekning i begge aviser, men desidert mest i Aftenposten.

6.1.1 Fordeling av stoff.

Figur 1. Fordeling av stoff i antall ord per kategori i Aftenposten og VG 08.08.2008 - 08.09.2008 (prosent).

Figur 1. viser at VG har mindre nyheter og prosentvis mer redaksjonelt og kommentar stoff enn Aftenposten. Mens rene nyhetssaker står for 44 prosent av stoffet til Aftenposten er bare 24 prosent nyheter hos VG. VG gir også overveiende mer plass for kommentarer og kronikker (30 prosent) enn Aftenposten med 22 prosent. Redaksjonelt stoff utgjør 30 prosent av VG stoffet, mens det i Aftenposten bare utgjør

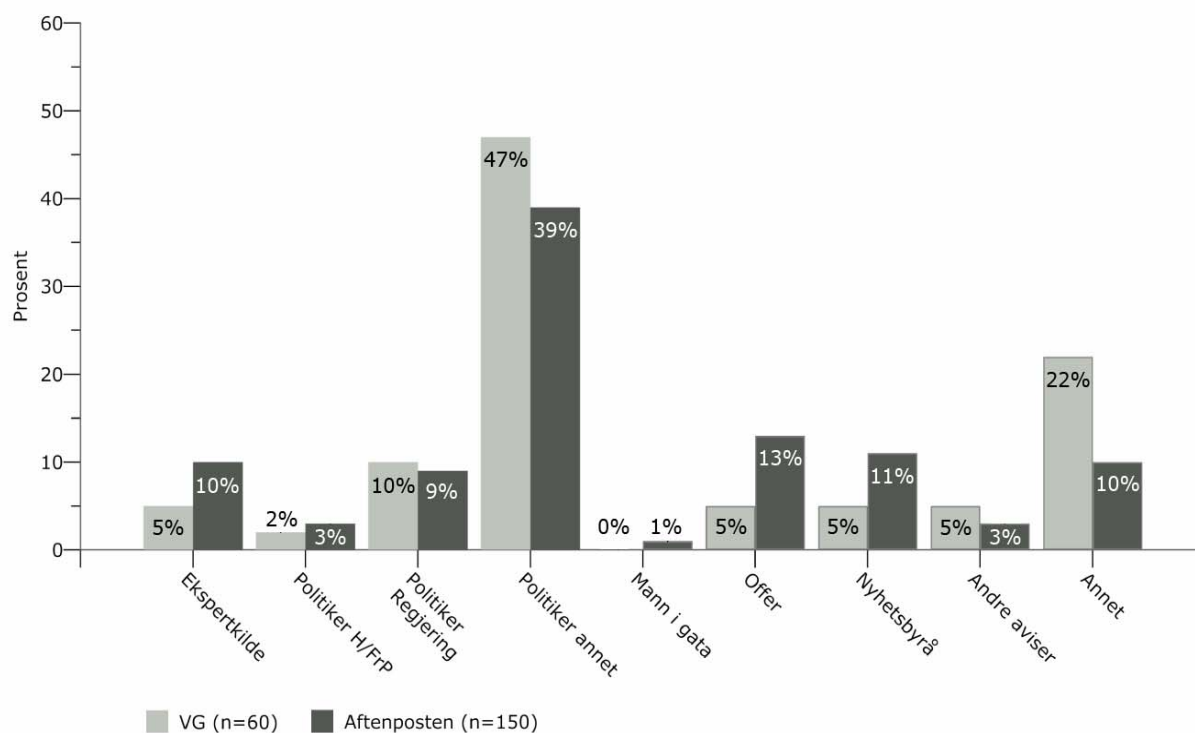

17 prosent. Begge avisene har 16 prosent feature og reportasjestoff. VG har ikke et eneste intervju, mens Aftenposten har 1 prosent. VG hadde også prosentvis mer kommentarstoff og kronikker enn Aftenposten (30 prosent vs. 22 prosent). Mye leder/redaksjonelt stoff kan tyde på at avisene så et behov for å forklare konflikten. Mest påfallende er kanskje at intervjuene var fraværende. En mulig forklaring på dette kan være vanskelig tilgang på sentrale og profilerte aktører, eller at krigen ikke ble oppfattet som nært Norge og således ikke ble oppfattet som en innenrikspolitisk viktig sak. Man kan også spekulere i om kompleksiteten i konflikten gjorde at mange avstod fra å ville kommentere den.

6.1.2 Kildebruk

Aftenposten benyttet totalt 150 kilder mens VG oppgav 60.

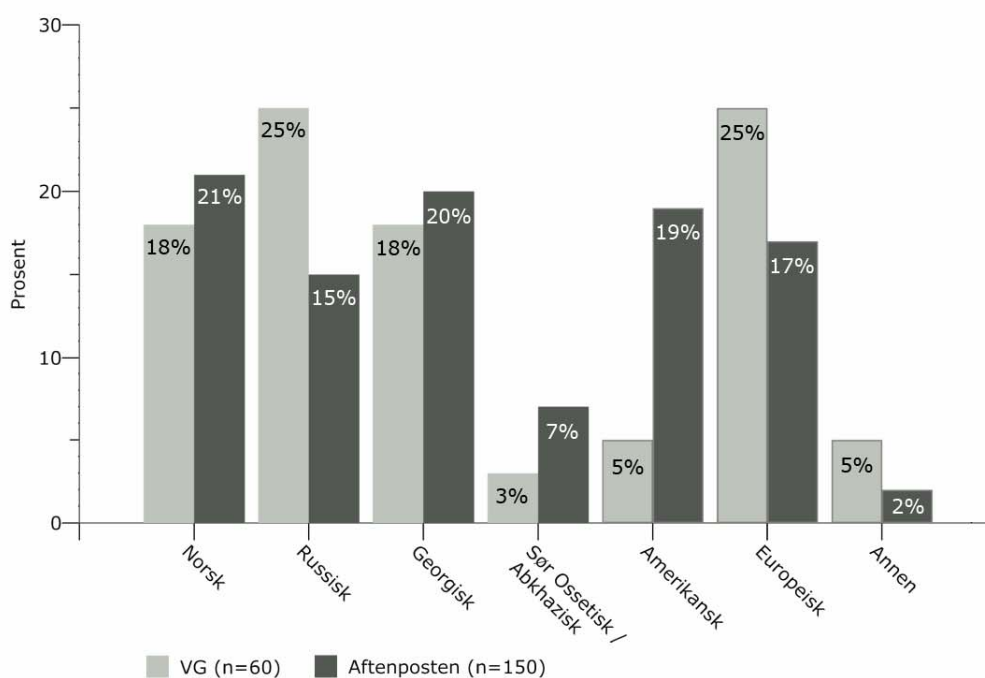
Figur 2. Kilder per kategori i Aftenposten og VG 08.08.2008 - 08.09.2008 (prosent).

Figur 2. viser kilder pr. kategori. De aller fleste kildene er utenlandske politikere (VG 47 prosent, Aftenposten 39 prosent). Norske politikere fra Høyre/Frp opptrer som kilde i 2 prosent av VG's og 3 prosent av Aftenpostens artikler, mens politikere fra de norske regjeringspartiene utgjør 10 prosent i VG og 9 prosent i Aftenposten. Det benyttes få artikler fra pressebyråer. Det relativt lave antallet norske

politiske kilder, særlig fra opposisjonspartiene Høyre og FrP, underbygger en antagelse om at dette er en konflikt som ikke oppfattes å angå Norge i særlig stor grad, eller at Regjeringen oppfattes å håndtere saken i tråd med folkemeningen.

Figur 3. Kilder fordelt på nasjonalitet i Aftenposten og VG 08.08.2008 - 08.09.2008 (prosent).

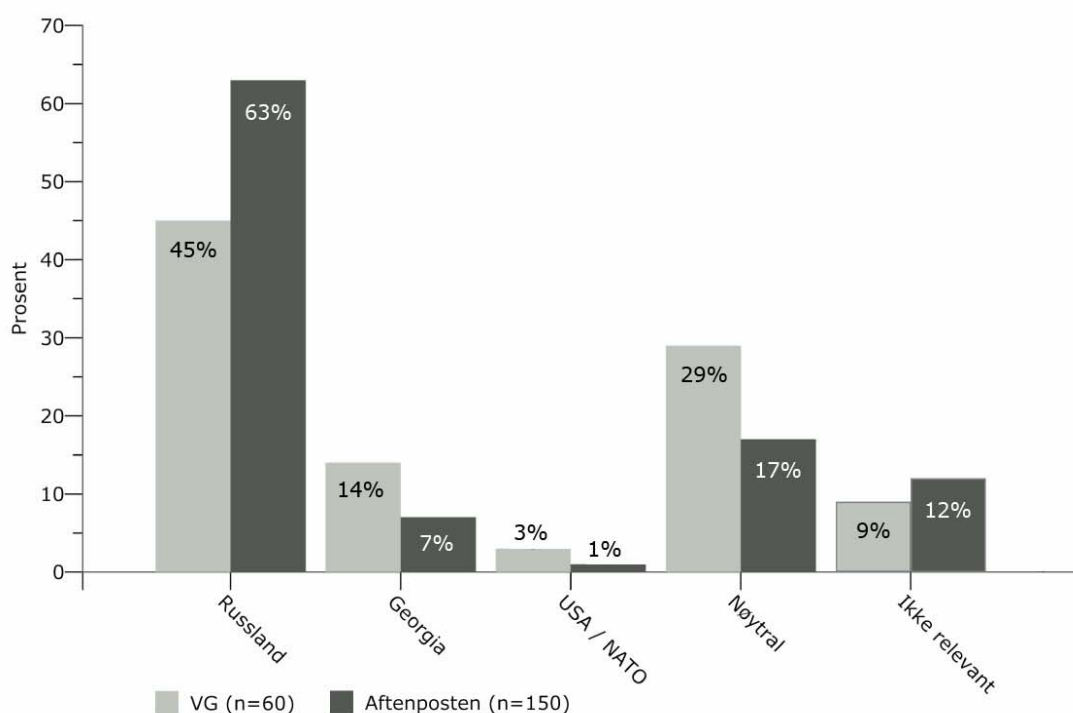

Figur 3. viser kildenes nasjonalitet. Aftenposten benytter vesentlig flere amerikanske kilder (19 prosent) enn VG (5 prosent), mens VG på sin side har flere europeiske (25 prosent) og russiske (25 prosent) kilder. Begge avisene har betydelig færre Sør Ossetiske / Abkhaziske (VG 3 prosent og Aftenposten 7 prosent) kilder enn Georgiske (VG 18 prosent og Aftenposten 20 prosent). Norske kilder utgjorde bare en femtedel totalt sett (VG 18 prosent og Aftenposten 21 prosent). Antallet russiske og sør-ossetiske/abkhaziske kilder er lavt tatt i betraktning Russlands aktive del i konflikten. Aftenposten har 22 prosent, mens 77 prosent er ”vestlige”. VG har henholdsvis 28 prosent og 66 prosent. Det er en betydelig vestlig overvekt i kildebruken, som bare delvis kan forklares med at Russland ikke tillot utenlandske journalister inn i krigssonen i Sør Ossetia, mens Georgia ikke hadde restriksjoner på hvor journalistene beveget seg. En forklaring kan være at man ikke stolte på russiske kilder eller nyhetsbyråer som et resultat av at fiendebildene fra Den Kalde Krigen har blitt reaktivert (Chomsky & Hermann, 1988).

6.1.3 Identifikasjon av aggressor.

Det var ingen tvil om at Russland ble oppfattet som aggressoren. Resultatet av krigen var at Russland invaderte deler av Georgia og okkuperte 20 prosent av landet. Å bli holdt ansvarlig for et resultat betyr for en stor grad å være årsaken til resultatet (Iengard 1990:23).

Figur 4. Identifikasjon av aggressor i artikler fordelt på nasjonalitet i Aftenposten og VG 08.08.2008 - 08.09.2008 (prosent).

Figur 4. viser at Russland i 63 prosent av Aftenpostens artikler fremstilles som aggressor, og i 45 prosent av VG's. Georgia, som startet konflikten, oppfattes liten grad som aggressor (Aftenposten 7 prosent og VG 14 prosent).

Men konflikten i Georgia handler, slik Matlary (2008) ser det, primært om å stanse NATO's utvidelse inn i russiske interessesfærer. Milne (2008) fremholdt at krigen først og fremst handlet om amerikansk ekspansjon og imperialistisk drive og ikke lokale konflikter. USA's planer om rakett skjold i Polen er en del av dette bildet. Likevel er det ikke mer enn 3 prosent (VG) og 1 prosent (Aftenposten) som fremholder NATO / USA som mulig aggressor. Det betyr at Russland i begge aviser

har fått ansvaret for konflikten, og at den russiske begrunnelsen for intervensjon ikke har blitt tillagt vekt..

6.1.4 Tolkningsrammer.

Ved å undersøke hvilke tolkningsrammer avisene benytter mer generelt kan man danne seg et mer detaljert bilde av hvilke holdninger de reflekterer. Variabel 09⁹ ”Uttrykt posisjon i artikkelen” er operasjonalisert i henhold til følgende posisjoner:

PRO RUSSISK (globalt perspektiv).

Georgia angrep russiske statsborgere. Russlands humanitære intervensjon for å hindre folkemord var nødvendig. Forståelse for Russlands handlemåte.

PRO GEORGISK (globalt perspektiv).

Handlet i selvforsvar mot Russisk aggresjon. David mot Goliat.

PRO NATO / USA (globalt perspektiv).

Fordømmelse av Russlands bruk av disproporsjonal makt. Georgias territoriale integritet MÅ respekteres. Partene må gå til forhandlingsbordet.

NATO / USA KRITISK (globalt perspektiv)

Vesten er egentlig skyld i krigen. En reaksjon på NATO/USA ekspansjon. USA oppmuntret Georgia. Likevel brukte Russland uforholdsmessig mye makt.

NORSK I (offisielt, nasjonalt perspektiv).

Russland har opptrådt sterkt kritikkverdig og brukt ”disproporsjonal makt”. Russland er ingen umiddelbar trussel mot Norge. Ikke bekymret for Nordområdene. Vi er godt forankret i NATO. Kritikk er ikke konstruktivt med tanke på dialog og samarbeid.

NORSK II (alternativt nasjonalt perspektiv).

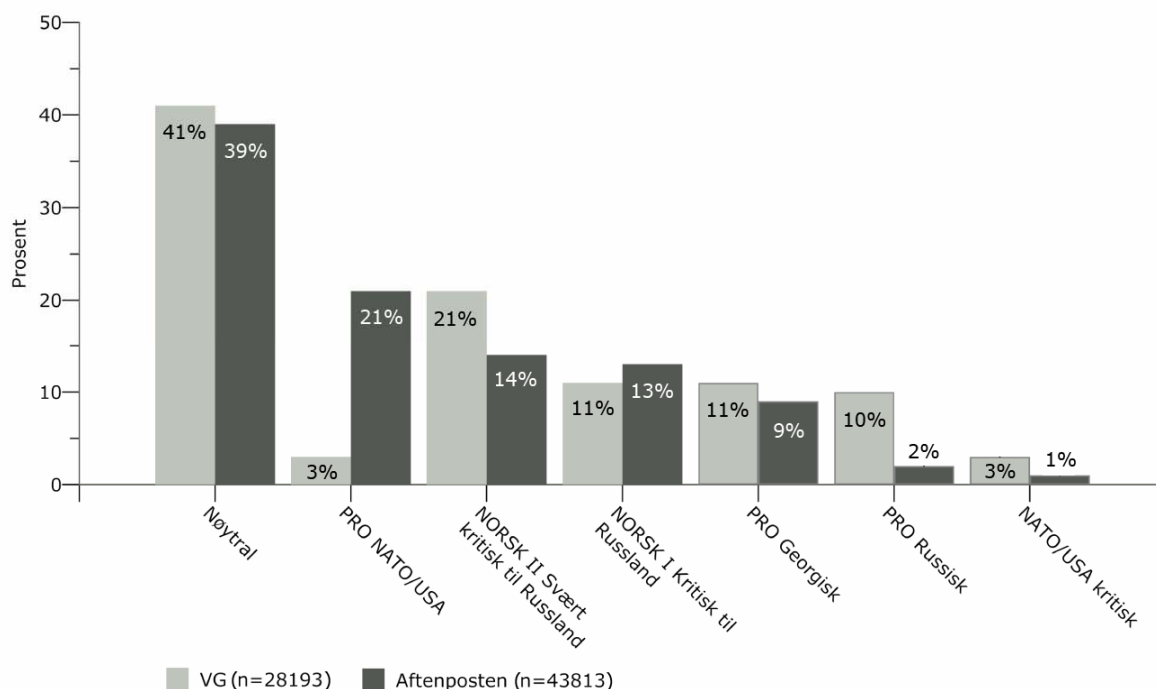
Russland har opptrådt brutalt og kritikkverdig og har vist vilje til å løse konflikter med militærmakt. Russland er en trussel mot Norge. Bekymret for nordområdene. Vi trenger et bedre forsvar. Er NATO er der når vi trenger det? Går godt naboskap foran det å si fra om kritikkverdige forhold? Regjeringen har vært for tilbakeholden med kritikk av Russland.

NØYTRAL (Nøytralt refererende)

---

⁹ Disse posisjonene er mer utførlig beskrevet i Vedlegg 1. Kodebok.

Figur 5. Framing av stoff i antall ord per kategori i Aftenposten og VG 08.08.2008 - 08.09.2008 (prosent).

Figur 5. Framing av stoff i antall ord per kategori viser at under halvparten av stoffet (VG 41 prosent og Aftenposten 39 prosent) faller inn i tolkningsrammen "Nøytral". Aftenposten skiller seg ut med 21 prosent "PRO NATO/USA" vinklet stoff, mens VG bare har 3 prosent. VG har derimot 10 prosent stoff med "PRO RUSSISK" tolkningsramme mens Aftenposten bare har 2 prosent. Det er 11 prosent stoff med "PRO GEORGISK" tolkningsramme i VG, mens det i Aftenposten er 9 prosent. Ingen av avisene vinkler stoffet "USA/NATO kritisk" i særlig grad (VG 3 prosent og Aftenposten 1 prosent). Når det gjelder de to norske perspektivene har Aftenposten like mye stoff som er vinklet NORSK I (13 prosent) som NORSK II (14 prosent), mens det i VG er 21 prosent "NORSK II" i forhold til 11 prosent "NORSK I". VG er altså betydelig mer kritisk til Regjeringens linje enn Aftenposten.

Samlet sett benytter avisene en overvekt av pro-vestlige tolkningsrammer. Aftenpostens er vesentlig mer pro-vestlig enn VG. Slår man sammen kategoriene "PRO NATO/USA", "NORSK I", "NORSK II", "PRO Georgisk" har VG 46 prosent stoff med tydelig pro-vestlig tolkningsramme og 13 prosent pro-russisk / vestlig kritisk, mens Aftenposten har 57 prosent stoff med tydelig pro-vestlige

tolkningsrammer og 3 prosent pro-russisk / vestlig kritisk. Det er påfallende i hvor liten grad det russiske perspektivet benyttes i begge avisene. Den kritiske holdningen til regjeringen i form av ”NORSK II” tolkningsrammer handler i Aftenposten og VG i store trekk om at Regjeringen er for tilbakeholden i kritikken mot Russland, og for manglende satsing på forsvaret i Nord-Norge. Det er ingen bastant kritikk som fremføres, og den er heller ikke dominerende annet enn i VG. De tolkningsrammer som benyttes fremstiller krigen i Kaukasus først og fremst som en konflikt mellom Russland og Vesten. Den berører Norge, kanskje i større grad enn Regjeringen er villig til å innrømme, slik Aftenposten og særlig VG ser det.

Dette støtter Ottosen’s (2001:205) påstand om at nyhetsdekningen av sikkerhetspolitikk og internasjonale konflikter i stor grad reflekterer den rådende offisielle politikk, der Norge er en del av den vestlige NATO alliansen med USA som sentral drivkraft, og der alliansen ivaretar Norges interesser. På bakgrunn av dette synes ikke avisene å se noe behov for å mobilisere en opinion. Det er også en støtte til Regjeringens linje (NORSK I); tilbakeholdenhet.

Tabell 1. Type framing pr artikkel fordelt på kategori (prosent)

Type	Aftenposten		Verdens Gang	
	n	%	n	Prosent
Diagnostisk	53	59 %	44	76 %
Prognostisk	23	26 %	10	17 %
Motiverende	7	7%	2	3 %
Annet	7	7 %	2	3 %
Sum (n)	90	100%	58	100%

Tabell 1. viser hvordan avisene vinklet stoffet med hensyn til å skape konsensus eller mobilisere til innsats via media (Scheufele,1999:112-116). Avisene benyttet seg i liten grad av ”Motiverende” og innsatsrettet framing i sine artikler (VG 7 prosent og Aftenposten 2 prosent). De fleste artiklene konsentrerte seg om å fordele skyld og ansvar gjennom ”Diagnostisk framing” (VG 59 prosent og Aftenposten 76 prosent), men unnlot ikke å peke på mulige løsninger gjennom en ”Prognostisk framing” (VG 26 prosent og Aftenposten 17 prosent). Avisene holdt distanse, og var mest opptatt av å identifisere problemet, fastslå årsak og avgjøre skyldspørsmålet.

6.2 Kvalitativ analyse av tolkningsrammer i lederartikler 08.08 – 08-09.2008

6.2.1 VG.

Sju av åtte lederartikler i VG inntar en tydelig pro-vestlig holdning til krigen i Kaukasus. Russland fremstilles entydig som aggressor og okkupant. VG trekker parallellene til Den Kalde Krigen, og betegner Russlands innmarsj i Georgia som en ren straffeekspedisjon initiert av Putin på bakgrunn av landets ønske om NATO og EU medlemskap.

”[D]et som skremmer omverden i dag, er at man gjenkjenner det tidligere Sovjetunionens bøllete opptreden i Russlands rå maktbruk mot Georgia. Som president erklærte Vladimir Putin at oppløsningen av Sovjetunionen var den største geopolitiske katastrofen i det 20. århundre” (VG, 20.08.2008).

VG kritiserer også et splittet NATO-EU–USA for manglende handlekraft og oppfyllelse av sine lovnader med hensyn til NATO medlemskap overfor Georgia (VG, 27.08.2008).

På et nasjonalt plan minner VG om Norges utsatte nordområder, og fremhever muligheten for en potensiell konflikt mellom Russland og Norge. Lederen viser til at Kåre Willoch betegner det som naivt å ikke tro dette vil kunne skje (VG, 12.08.2008). Lederen tar dermed opp en forsvarspolitisk diskusjon som skiller høyresiden og sentrumpartiernes politikk (VG, 12.08.2008). VG er kritisk til den offisielle norske politikken:

Men det er kanskje ikke like klokt å advare så sterkt mot å straffe Russland, slik Støre gjør i gårsdagens Aftenposten. Det er ikke i noens interesse å sette forholdet til Russland på en negativ kurs, sier Støre. Nei, det kan nok være riktig. Men samtidig bør russerne bli fortalt i klare ordelag at de har mye å tape ved å sette forholdet til omverdenen på en negativ kurs (VG, 17.08.2008).

Den norske Regjeringen kritiseres også for ikke å ha etablert tettere bånd til USA, og på den måten kunne ha stått sterkere nå når trusselen fra Russland øker, og NATO viser handlingslammelse / splittelse. Olav Versto's lederartikkel (VG, 04.09.2008) er atypisk i forhold til de andre lederartiklene, og bidrar til å balansere VG's tydelige pro-vestlige og regjeringskritiske syn. Han støtter den norske Regjeringen og Jonas

Gahr Støres linje, og er kritisk til NATO/USA's ekspansjon i den tidligere sovjetsfæren (VG, 04.09.2008).

VG er i sine lederartikler kritiske til det meste. Georgia slipper lett unna anklagene om å ha startet krigen. Det kan kanskje skyldes at landet ikke oppfattes å ha særlig innflytelse på hendelsesforløpet, eller er relativt uinteressant i forhold til det store bildet med en potensielt ny Kald Krig. Sju av åtte lederartikler er tydelig svært negative til Russland, og kritiserer Regjeringen for å være for passive i sin respons. NATO-USA kritiseres for å ha gjort for lite, og Regjeringen trekkes til ansvar for å ha neglisjert viktigheten av å bygge tettere bånd til USA. Dette med unntak av Versto's leder, som både støtter Regjeringens politikk, er kritisk til Georgias rolle i konflikten og stiller spørsmålstegn ved NATO-USA's ekspansjonspolitik i Øst Europa. Det bildet VG tegner av konflikten har mange likhetstrekk med fiendebildet og retorikken fra Den Kalde Krigen. VG plasserer seg, til tross for Versto's mer nyanserte leder (VG, 04.09.2008) på høyresiden i norsk politikk (NORSK II) med sin støtte til NATO-USA og kritikk av den norske Regjeringens handlemåte.

6.2.2 Aftenposten.

Aftenposten har hatt fire lederartikler¹⁰ på trykk i perioden. Avisen gir uttrykk for en entydig pro-vestlig holdning der Russland deler skyld med Georgia for å ha startet en konflikt der ”verken Georgias president Mikhail Saakasjvili eller Russlands president Dmitrij Medvedev har vist statsmannsevner” (Aftenposten,10.08.2008).

[..] Hvis Moskva hadde nøydt seg med å sende ekstra styrker for å beskytte den russiske fredsbevarende styrken i Sør-Ossetia, hadde det vært forståelig. [...] Men svaret går ut over alle proporsjoner. [...] Dette har ingenting med selvforsvar å gjøre, men er angrep som må fordømmes på det sterkeste. (Aftenposten,10.08.2008).

Aftenposten stiller på lederplass ingen spørsmålstegn ved NATO-USA sin rolle i konflikten, men fremholder derimot at Russland nå fremstår som en direkte trussel gjennom å true med bruk av atomraketter mot land i Europa som en reaksjon på USA's planer om utplassering av rakettskjold i Polen. ”Den slags språk og holdning kan bare styrke oppfatningen av at Russland er blitt en upålitelig partner i

---

¹⁰ I tillegg har utenriksredaktør Kjell Dragnes hatt en omfattende kommentarfunksjon på fast plass i utenriksseksjonen i avisa, der han har utdypet og supplert temaene som tas opp i lederartiklene.

internasjonal politikk, så upålitelig at man kan snakke om en russisk trussel (Aftenposten,16.08.2008)". Dette bidrar" til å tilspisse forholdet mellom Russland og omverdenen (Aftenposten, 16.08.2008)". "Russland har med sine aksjoner trukket blant annet Norge direkte inn i konflikten" (Aftenposten,10.08.2008). "Som naboland til Russland har vi et tosidig forhold som ikke har noe direkte med vår alliansetilknypning å gjøre" (Aftenposten, 22.08.2008). Men "det er naivt å tro at nedkjølingen NATO - Russland ikke vil få noen innvirkning på naboforholdet" (Aftenposten, 22.08.2008). Situasjonen er med andre ord spent slik Aftenposten ser det. "Forholdet mellom NATO og Russland har gått inn i en svært kjølig periode etter krigen i Kaukasus. Fortsatt er det langt igjen til frysepunktet, men det skal ikke så mye til før man havner der" (Aftenposten, 22.08.2008).

Aftenposten har gjennom sine lederartikler knyttet Norge direkte til konflikten, samtidig som bildet av et truende Russland etablerer et fiendebilde fra Den Kalde Krigen, der NATO-USA er våre venner og Russland vår uberegnelige fiende: "Russland har bryskt avvist all kritikk som er kommet fra vest etter krigen med Georgia, og viser liten vilje til å forstå at den russiske maktbruken har skapt både bekymring og direkte uro" (Aftenposten 29.08.2008). Men man bør vise god statsmannskunst, og ikke la overilte handlinger kompromittere forholdet til Russland ytterligere. Aftenposten fremholder at "det har vært riktig å svare Russland på en fast måte - like riktig som det har vært å fortelle Georgia at militær maktbruk er uegnet, uønskelig og uakseptabelt i vår tid" (Aftenposten, 22.08.2008). Slik gir Aftenposten sin støtte til den offisielle linjen til Utenriksminister Jonas Gahr Støhre og Regjeringen. Men samtidig fremtvinges refleksjoner over den norske forsvarsevnen i Nordområdene, og over Russland som en potensielt farlig nabo.

Den politiske linjen Aftenposten legger seg på i sine lederartikler støtter opp om hovedlinjene som kommer frem i analysen av avisas øvrige artikler.

7.0 Pressens dekning - et spørsmål om lojalitet?

Det femte filteret i Propagandamodellen handler om etableringen av fiendebilder (Allern, 1992:32). Krigen i Kaukasus revitaliserte på mange måter fiendebildet fra Den Kalde Krigen i Aftenposten og VG: USA og NATO mot "Det Onde Imperiet". Begge avisene var gjennomgående svært kritiske til Russlands *humanitære intervensjon* som ble fremstilt mer som en invasjon, og lot i stor grad Georgia slippe unna ansvaret for å ha startet kamphandlingene. Å bli holdt ansvarlig for et resultat betyr for en stor grad å være årsaken til resultatet (Iengard, 1990:23).

Mengden leder/redaksjonelt stoff (VG 30 prosent, Aftenposten 17 prosent) kan tyde på at avisene så et behov for å forklare konflikten. Intervjuene var så og si fraværende. Det kan skyldes vanskelig tilgang på sentrale og profilerte norske aktører, eller at krigen ikke ble oppfattet som nært Norge og således ikke ble oppfattet som en innenrikspolitisk viktig sak, men man kan også spekulere i om kompleksiteten i konflikten gjorde at mange avstod fra å ville kommentere den. Avisenes tolkningsrammer manet i tillegg i liten grad til engasjement og innsats (Scheufele (1999:112-116). Det er et tegn på at konflikten i liten grad ble kommunisert som noe nordmenn trengte å engasjere seg i. Det kan tolkes som en støtte til Regjeringens politiske linje ("NORSK I").

En overvekt av kildene er utenlandske politikere (VG 47 prosent, Aftenposten 39 prosent). Norske politikere fra Høyre/FrP opptre som kilde i 2 prosent av VG's og 3 prosent av Aftenpostens artikler, mens politikere fra de norske regjeringspartiene utgjør 10 prosent i VG og 9 prosent i Aftenposten. Det benyttes få artikler fra pressebyråer. Det relativt lave antallet norske politiske kilder, særlig fra opposisjonspartiene Høyre og FrP, underbygger en antagelse om at dette er en konflikt som ikke oppfattes å angå Norge i særlig stor grad, eller at Regjeringen oppfattes å håndtere saken i tråd med folkemeningen. Det er en betydelig vestlig overvekt i kildebruken (Aftenposten 77 prosent, VG 66 prosent), som bare delvis kan forklares med at Russland ikke tillot utenlandske journalister inn i krigssonen i Sør Ossetia, mens Georgia ikke hadde restriksjoner på hvor journalistene beveget seg. En forklaring kan være at man ikke stolte på russiske kilder eller nyhetsbyråer som et resultat av at fiendebildene fra Den Kalde Krigen hadde blitt reaktivert (Chomsky & Hermann, 1988).

De tolkningsrammer som benyttes fremstiller krigen i Kaukasus først og fremst som en konflikt mellom Russland og Vesten. Den berører Norge, kanskje i større grad enn Regjeringen er villig til å innrømme, slik Aftenposten og særlig VG ser det. Samlet sett benytter avisene en overvekt av pro-vestlige tolkningsrammer. VG har 46 prosent stoff med tydelig pro-vestlig tolkningsramme og 13 prosent pro-russisk / vestlig kritisk, mens Aftenposten har henholdsvis 57 prosent og 3 prosent. Når det gjelder de to norske perspektivene har Aftenposten like mye stoff med tolkningsrammer tilsvarende NORSK I (13 prosent) som NORSK II (14 prosent), mens det i VG er 21 prosent "NORSK II" i forhold til 11 prosent "NORSK I". VG er altså betydelig mer kritisk til Regjeringens linje enn Aftenposten. Det er påfallende i hvor liten grad det russiske perspektivet benyttes i begge avisene.

VG plasserer seg, til tross for Versto's mer nyanserte leder (VG, 04.09.2008) på lag med høyresiden i norsk politikk (NORSK II) med sin støtte til NATO-USA og kritikk av den norske Regjeringens handlemåte. Aftenposten fremholder på sin side at "det har vært riktig å svare Russland på en fast måte - like riktig som det har vært å fortelle Georgia at militær maktbruk er uegnet, uønskelig og uakseptabelt i vår tid" (Aftenposten, 22.08.2008). Slik gir Aftenpostens lederartikler sin støtte til den offisielle linjen til Utenriksminister Jonas Gahr Støhre og Regjeringen ("NORSK I"). Men samtidig stilles det spørsmål om hvorvidt den norske forsvarsevnen i Nordområdene er god nok med et aggressivt og upålitelig Russland som nabo ("NORSK II").

Samlet sett var deknningen entydig pro vestlig. Russlands versjon av hendelsene ble i svært liten grad kommunisert, og Georgia kom i en David mot Goliat posisjon, og høstet kanskje ufortjent sympati, samtidig som landet ble betraktet som vestlig, og en av "oss" gjennom sitt lange samarbeid med NATO-landene mot MAP. Dette støtter Ottosen's (2001:205) påstand om at nyhetsdeknningen av sikkerhetspolitikk og internasjonale konflikter i stor grad reflekterer den rådende offisielle politikk, der Norge er en del av den vestlige NATO alliansen med USA som sentral drivkraft.

Hvor ble det av pressens objektivitet? Det eksisterer et lojalitetsforhold mellom media og Regjeringen i saker som angår rikets sikkerhet hevder Rune Ottosen (2001:222), men mediene er i utgangspunktet mer uavhengige jo lenger unna konfliktens sentrum landet er (Ottosen 2001:215). Det betyr at i en situasjon der Norge befinner seg i et allianseforhold til NATO og et volatilt naboskap med

Russland følger media Regjeringens linje. Det er her imidlertid et spørsmål om hvor langt unna konflikten i realiteten oppfattes å være, og i hvor stor grad rikets sikkerhet er truet. Regjeringens utenrikspolitiske linje henger sammen med alliansetilknytningen til NATO. På den ene side trues naboforholdet til Russland ved at Norge er medlem av NATO, som er en part i konflikten. I tillegg viser Russlands handlemåte at de kan være villige til å bruke militær makt for å løse konflikter. Det betyr at nordområdene for Norges del er et fremtidig potensielt konfliktområde. Når usikkerheten om hvorvidt NATO vil forsvare Norge i henhold til artikkel 5 også trer frem som resultat av NATO's splittelse, kan krigen synes å være nærmere og ha en større betydning for rikets sikkerhet. På den andre siden tyder et beskjedent engasjement fra norske politikere på at krigen i Kaukasus opplevdes som fjern, og ikke representerte en direkte trussel mot norske interesser, og at NATO anses som et egnet redskap til å ivareta landets interesser. Samtidig unngår man gjennom å la alliansen håndtere konflikten å sette "naboskapet" i fare ved å påpeke uakseptabel opptreden slik Regjeringen blir kritisert for å gjøre av høyresiden i Norsk politikk og i lederartikler i VG (12.08.2008, 17.08.2008). Det relativt beskjedne engasjementet fra høyresiden i norsk politikk i forbindelse med krigen kan tyde på at det er en bred enighet om utenrikspolitikken, og at den kritikken Regjeringen får bærer preg av å være ordinær opposisjonspolitikk langs kjente linjer. Men det kan også bety at opposisjonspolitikere ikke slipper til i media med sitt syn.

Chomsky & Hermann's (1988) Propagandamodell fremholder at massemedienes fremste oppgave er å fabrikere samtykke med de herskende verdier. Påstanden er at mediene i hovedsak reflekterer konsensus innenfor de mektigste sirklene i stat og næringsliv, men at også motsetninger som finnes innenfor elitene kommer frem. Pressen er også avhengig av informasjon og tillit fra nyhetskilder innen regjering, embetsverk og næringslivets maktgrupper. Dette er et symbiotisk forhold som bidrar til å undergrave pressens posisjon som den fjerde statsmakt (Ibid, 1988).

Rune Ottosen (2001:223) påpeker at selvsensur begrenser den kritiske journalistikken. Dette er særlig fremtredende i saker som omhandler rikets sikkerhet. Det synes som om norske medier i avgjørende spørsmål og på avgjørende tidspunkt fremdeles er lojale mot vår utenrikspolitiske ledelse, slik Ottosen (2001:222) hevder. Kan det skyldes at konsensus mellom sentrale norske politikere og journalister skapes gjennom hyppig samkvem i fora som NUPI og PRIO? Selvsensur kan følge i kjølvannet av utstrakt samkvem mellom journalister og maktpersoner. Det faktum at

både journalister og toneangivende utenrikspolitikere og eksperter møtes i fora som NUPI og PRIO kan bidra til å skape konsensus om politiske saker slik Propagandamodellen fremholder (Chomsky & Hermann, 1988). Et eksempel på dette er Utenriksminister Jonas Gahr Støre's (2008b) tale til NUPI i Oslo 18.06.2008. Der tiltaler Utenriksministeren Aftenpostens utenriksredaktør Kjell Dragnes, som åpenbart var til stede, direkte og i "du" form, samtidig som han refererer til forrige gang de møttes:

"Derfor kunne Kjell Dragnes kalle sin artikkel fra møtet blant de fem arktiske kyststatene på Nordvest-Grønland nylig for *Varmt møte i Arktis*. Du skrev trolig *varmt* fordi det handlet om den globale oppvarmingens konsekvenser, men det kunne også beskrive stemningen".

Avslutningsvis bør det påpekes at det synes usikkert i hvilken grad medias lojalitet til Regjeringen i dette tilfellet virkelig kan måles. Regjeringens linje er til forveksling lik NATO-alliansens, EU og USA's linje. Det kan derfor ikke fastslås eksakt hvem media er lojale mot.. En måling over et lengre tidsløp enn en hektisk måned under og like etter krigen vil kanskje kunne si noe mer om dette spørsmålet.

8.0 Referanseliste

Aftenposten (10.08.2008) ”Uvettet i Kaukasus”, leder.s.2, del 2, Aftenposten Morgen.

Aftenposten (15.08.2008) ”Frykter russisk militærmakt”, artikkel, s 12, del 1.

Aftenposten Morgen.

Aftenposten (16.08.2008) ”Raketter og trusler”, leder. s.2, del 3. Aftenposten Morgen.

Aftenposten (22.08.2008) ”Kjølig øst-vest”, leder. s.2, del 2, Aftenposten Morgen.

Aftenposten (29.08.2008) ”Ordkrigen trappes opp”, leder. s.2, del 2, Aftenposten

Morgen.

Allern, Sigurd (1992): *Kildenes Makt. Ytringsfrihetens politiske økonomi*. Oslo: Pax forlag.

Andrejev, Sergey (2008) ”Tapt virkelighetssans”, kronikk, *Verdens Gang* 02.09.

Bloomberg.com (10.08.2008) BP Operations Continue Amid Georgian Fighting, Pipeline Fire, *blomberg.com*. Hentet 12.02.2008 på <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=20601087&sid=a4Iv46AUzfNk&refer=home>

Chomsky, Noam & Hermann, Edward S.(1988) *Manufacturing Consent. The Political Economy of the Mass Media*, New York: Pantheon Books.

Dagbladet (10.08.2008) ”Jeg blir bekymret når jeg tenker på vår egen hær på 5000 mann”, artikkel, s.14. Seksjon: Krigen i Kaukasus, del 1.

Dagbladet (14.08.2008) ”Støre: - En kruttønne,” artikkel, s.22. Seksjon: Krigen i Georgia, del 1.

Dagsavisen.(16.08.2008) Russland er tilbake, *dagsavisen.no*. Hentet 03.02.2008 på <http://www.dagsavisen.no/utenriks/article364085.ece>

Diesen, Sverre (2009) ”Hvorfor nordisk forsvarssamarbeid?”, kronikk, *aftenposten.no* 12.01. Hentet 13.02 på <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article2861077.ece>

Elsebutangen, Kjetil (2009) ”Dialog framfor alt”, artikkel 11.02, *dagsavisen.no*. Hentet 13.02.2009 på <http://www.dagsavisen.no/innenriks/article397547.ece>

Entmann, Robert. M, (1993) Framing: Towards clarification of a fractured Paradigm. *Journal of Communication* 43(4), 51-58.

EU Business.com (2008) ”EU to launch Georgia-Russia conflict probe”.Hentet 03.02.2008 på <http://www.eubusiness.com/news-eu/1227283322.6/>

- European Council (2008) "Climate Change and International Security".
Paper from the High Representative and the European Commission to the European Council, 14.03.2008. *consilium.europa.eu*. Hentet 02.11.2008 på http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/reports/99387.pdf
- Friis, Karsten & Godzimirski, Jakub M. (2009) "Kan Kosovo og Sør-Ossetia sammenlignes?" *nupi.no*. Hentet 04.02.2009 på http://hvorhenderdet.nupi.no/blogg/kan_kosovo_og_soer_ossetia_sammenlignes
- Gahr Støre, Jonas (2008a) "On the Situation in Georgia". Tale til Utenriksministermøte i NAC Brussel 19.08.2008, *regjeringen.no*. Hentet 09.02.2009 på http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/utenriksminister_jonas_gahr_store/taler_artikler/2008/nac_georgia.html?id=525182
- Gahr Støre, Jonas (2008b) "Om forholdet mellom Norge og Russland og utviklingen i Russland". Tale til NUPI 18.06.2008, *regjeringen.no*. Hentet 09.02.2009 på http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/utenriksminister_jonas_gahr_store/taler_artikler/2008/russland_nupi.html?id=517424
- Gahr Støre, Jonas (2008c) "EU, Georgia og Russland". Innlegg på møte i Stortingets Europautvalg, Oslo, 18.09.2008. *regjeringen.no*. Hentet 25.02.2009 på http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/utenriksminister_jonas_gahr_store/taler_artikler/2008/euutvalg_innlegg.html?id=526770
- Hellebust, Anders (1990) Norske medier og den militære trussel. En undersøkelse av de sju største mediers framstilling av den militære trussel mot Vest-Europa. *Norsk journalisthøgskole: Oppslag (2)*.
- Iengard, Shanto (1990): Framing Responsibility for Political Issues: The Case of Poverty. *Political Behavior*, 12: 19-40.
- Kostiuchenko, Elena (2008) "The Alleged Massacres in S-Ossetia", artikkel. Hentet 14.08.2008 på <http://www.novayagazeta.ru/news/304956.html>
- Larsson, Robert L. m.fl.(2008) *Det kaukasiska lackmustestet: Konsekvenser och lärdomar av det rysk-georgiska kriget i augusti 2008*. Forskningsanalys FOI-R-2563-SE. *Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI)*. Sverige.
- Matlary, Janne Haaland (2008) "Vesten i Trekkvang", artikkel 19.09, *morgenbladet.no*. Hentet 07.02.2008 på [http://www.morgenbladet.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20080919/OAKTUE LT/436825656](http://www.morgenbladet.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20080919/OAKTUE_LT/436825656)

- Milne, Saunmas (2008) "This is a tale of US expansion not Russian aggression".
artikkel,14.08, *guardian.co.uk*. Hentet 26.08.2008 på
<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2008/aug/14/russia.georgia>
- NATO (2008) NATO-Georgia relations. How did relations with Georgia evolve?
nato.int, Hentet 25.02.2009 på <http://www.nato.int/issues/nato-georgia/evolution.html>
- Nettavisen.no (09.08.2008) "2000 sivile drept". Hentet 04.02.2009 på
<http://arkiv.nettavisen.no/Nyhet/319194/-+2000+sivile+drept.html>
- Neumann, R.W., Just, M.R.,Crigler, A.N.(1992) *Common knowledge. News and the construction of political meaning*. Chicago:University of Chicago Press.
- Ottosen, Rune(1995) Enemy Images and the Journalistic Process. *Journal of Peace Research*, Vol. 32, No. 1 (Feb., 1995), pp. 97-112: Sage Publications,Ltd.
- Ottosen, Rune (2001)."Journalistenes konfliktfylte lojalitet. Et historisk perspektiv på krigsdekning i norske medier". Ss 136-164 i Eide, Martin (red): *Til Dagsorden*: Gyldendal Norsk Forlag.
- Ottosen, Rune (2004) The Norwegian Media Image of the War in Afghanistan: Peacekeeping or Aggression? *Conflict & communication online*, Vol. 3. No 1-2, 2004. Hentet 17.01.2008 på <http://www.cco.regener-online.de/>
- Ringdal, Kristen (2001) *Enhhet og mangfold*, Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, Bergen.
- Schaufele, Dietram A.(1999)"Framing as a theory of media effects". *Journal of communication* 49:11, 103-122.
- Shaw, Marin (1996) *Civil Society and Media in Global Crisis. Representing Distant Violence*. London:Printer.
- Slaatta, Tore (2001)."Journalistikkens makt i den globale tidsalder", ss. 197-227 i Eide, Martin (red): *Til Dagsorden*: Gyldendal Norsk Forlag.
- Solberg, Erna (2008) "EU, Georgia og Russland". Spørsmål til Jonas Gahr Støre's innlegg på møte i Stortingets Europautvalg, Oslo, 18.09.2008. *regjeringen.no*, Hentet 25.02.2009 på
http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/utenriksminister_jonas_gahr_store/taler_artikler/2008/euutvalg_innlegg.html?id=526770
- VG (12.08.2008) "Bjørnen - viser klør". leder. s.2
- VG (17.08.2008) "Russisk naboskap", leder. s.2
- VG (20.08.2008) "Russisk Tidsmaskin", leder. s.2

VG (27.08.2008) "Høyt Spill", leder. s.2

VG (04.09.2008) "NATO turrer Russland", leder. s.2

Waldahl, Ragnar., Bruun Andersen, Michael., Rønning, Helge(2002) *Nyheter først og fremst. Norske tv-nyheter: myter og realiteter*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg 1: Kodebok

KODEBOK

Variabel 01. Avis.

0 = Aftenposten

1 = VG

Variabel 02. Dato.

Dato for artikkel

Variabel 03 Antall ord i artikkelen.

Antall ord i artikkel

Variabel 04. Kilde.

Der ingen kilde er oppgitt = blank. Der flere kilder er oppgitt angis hovedkilde som hovedstory i artikkelen bygger på.

0 = Ekspertkilde (Ekspert på politikk, krig, østeuropa m.m.)

1 = Politiker H/FrP (Opposisjonspolitikere Høyre, FrP.)

2 = Politiker AP/SV/SP (Representanter for regjeringen og politisk utnevnte byråkrater som statsråder m.fl.)

3 = Politiker – annet (Politikere og politiske regjerings-, og organisasjonsrepresentanter eks. NATO, EU.)

4 = Mann i gata (Norsk person, tilfeldig utvalgt.)

5 = Offer (Personer i krigssonen og dens nærhet.)

6 = Nyhetsbyrå

7 = Andre aviser

8 = Annet (Talsmenn for ulike fraksjoner, organisasjoner, uidentifiserbare talsmenn, andre som ikke passer inn i andre kategorier.)

Variabel 05. Nasjonalitet kilde.

0 = Norsk

1 = Russisk

2 = Georgisk

3 = Sør Ossetisk / Abkhazisk

4 = Amerikansk

5 = Europeisk

6 = Annet

Variabel 06. Sjanger.

0 = Nyhet

1 = Feature/reportasje

2 = Kommentar / kronikk

3 = Leder / Redaksjonell

4 = Petit

5 = Briefs

6 = Intervju

7 = Annet

Variabel 07. Aggressor.

Hvem oppfattet media som aggressor i konflikten? Dette får betydning for hvilke tolkningsrammer nyhetene legges inn i. Skyldspørsmålet dreier i dag seg for det meste om hvem som var årsaken til krigen i et lengre perspektiv enn hvem som avfyrte det første skuddet 08.08.2008. Det er det *EU Fact Finding Mission to Georgia* har som mandat å finne ut. Konklusjonen forventes ikke før juli 2009. Sør Ossetia og Abkhazia regnes som de facto Russisk kontrollert siden 1992, og fremstår her som ”Russland” i spørsmål om aggressor.

0 = Russland

1 = Georgia

2 = USA/NATO

3 = Nøytral

4 = Ikke relevant

Variabel 08. Type framing.

Scheufele (1999:112-116) trekker frem tre typer framing basert på studier av organisasjoners evne til å skape konsensus eller mobilisere til innsats via media: ”Diagnostisk framing” handler om å identifisere et problem, fordele skyld og beskrive årsak. ”Prognostisk framing” spesifiserer hva som må/bør gjøres for å løse problemet, og ”Motiverende framing” kaller til innsats og engasjement (Ibid,1999:112-116).

0 = Diagnostisk.

1 = Prognostisk.

2 = Motiverende.

Variabel 09. Uttrykt posisjon i artikkel.

0 = PRO RUSSISK (globalt perspektiv).

Georgia angrep russiske statsborgere. Russlands humanitære intervensjon for å hindre folkemord var nødvendig. Forståelse for Russlands handlemåte.

Russlands offisielle holdning er at "[d]et som hendte fant sted ikke etter vår vilje. Russland var satt i en situasjon når landet var nødt å forsvare sine statsborgere og fredsbevarende styrker, forebygge folkemord og humanitær katastrofe, straffe aggressoren og tvinge ham til fred", skriver Russlands Ambassadør til Norge Sergey Andrejev (2008) i VG. Russland foretok en "humanitær intervensjon" slik NATO gjorde i Kosovo for å hindre georgisk folkemord på sør osseterne som er russiske statsborgere (Larsson m.fl., 2008). USA har hjulpet georgierne med våpen og oppmuntret dem til å angripe de autonome republikkene.

1 = PRO GEORGISK (globalt perspektiv).

Handlet i selvforsvar mot Russisk aggresjon. David mot Goliat.

Georgia offisielle holdning er at de forsvarte seg mot en russisk invasjon, og at de ble straffet for søknaden om NATO medlemskap (Larsson m.fl., 2008). Russland beskyldes også av Georgia for å ville destabilisere landet og styrte President Saakashvili.

2 = PRO NATO / USA (globalt perspektiv).

NATO's offisielle holdning er fordømmelse av Russlands bruk av disproporsjonal makt. Georgias territoriale integritet. MÅ respekteres Partene må gå til forhandlingsbordet (Larsson m.fl., 2008).

3 = NATO / USA KRITISK (globalt perspektiv)

Vesten er egentlig skyld i krigen. En reaksjon på NATO/USA ekspansjon. USA oppmuntret Georgia. Likevel brukte Russland uforholdsmessig mye makt.

Saunmas Milne (2008) fremholdt i The Guardian 14.08.2008 at ”This is a tale of US expansion not Russian aggression. War in the Caucasus is as much the product of an American imperial drive as local conflicts. It's likely to be a taste of things to come”. Dagsavisen (16.08.2008) antyder at USA kanskje trenger å få sin maktposisjon utfordret, at Georgia selv ga Russland grunn til å invadere ved å bombe utbryterrepublikkene, og at vesten gjennom å anerkjenne Kosovo som selvstendig stat har gitt Russland argumenter for å angripe Georgia.

4 = NORSK I (offisielt nasjonalt perspektiv).

Russland har opptrådt sterkt kritikkverdig og brukt ”disproporsjonal makt”. Russland er ingen umiddelbar trussel mot Norge. Ikke bekymret for Nordområdene. Vi er godt forankret i NATO. Kritikk er ikke konstruktivt med tanke på dialog og samarbeid.

Den norske Regjeringens linje er å uttrykke sterk kritikk av Russlands handlemåte i krigen (Gahr Støre 2008a), men Gahr Støre vil likevel ikke si seg bekymret for Nordområdene, der han mener landene har felles interesse av samarbeid (Dagbladet 14.08.2008). Norge støtter Georgia som suveren stat, men Georgia er ikke uten skyld. Russland brukte *disproporsjonal makt*. Norge ønsker samarbeid og dialog med Russland: Utenriksminister Gahr Støre (2008b) uttrykker seg slik:

”Russland er tilbake internasjonalt – som sagt: Ikke som stormakt, men som stor makt. Landets myndigheter bygger opp igjen styrken, stoltheten, omdømmet. De hamrer inn i alle internasjonale sammenhenger at Russland ikke er et land man kan diktere. [...]Når Russland nå markerer seg, og vi opplever at det oppdaterte mentale bilde av et slags ”fattig og svakt Russland” ikke stemmer lenger, så kan vi lett svinge tilbake til kald krigs logikk. Det bør vi ikke[...] Jeg begynte dette foredraget med bildet av fartøyet ”Elektron” på flukt i havet. Et eksempel på en av de moderne risikofaktorene. Og et eksempel på en hendelse vi håndterte tilfredsstillende – vi i Norge og i vår kontakt med Russland. I slike saker der vi ikke er enige med Russland, kan hendelser og utsagn føre til opphetede situasjoner, selv i kalde områder.

Gahr Støre (2008c) redegjør i sitt innlegg på møte i Stortingets Europautvalg, Oslo, 18. september 2008 for Norges posisjon i spørsmålet om Georgia, EU og Russland:

”Krisen i Georgia er en stor utfordring for alle aktører i vår del av verden, ikke minst på grunn av Russlands eklatante brudd på folkeretten. [...] Det franske EU-formannskapet har likevel langt på vei klart å samle unionen om en kompromissorientert politikk som har fordømt de russiske overtrampene i Georgia, og samtidig bevart dialogen med Russland. [...] EU har gitt full støtte til Georgias territoriale integritet og fordømt den russiske anerkjennelsen av Sør-Ossetia og Abkhasia, men uten å innføre sanksjoner. Norge har lagt seg på samme linje.[...] Norge har i utgangspunktet et samarbeidsorientert og pragmatisk forhold til Russland[...], samtidig som man opprettholder klare prinsipielle syn på folkeretten. Forholdet til Russland er viktig for Norge. Men også rettsstatens og folkerettens prinsipper og forholdet til EU, våre allierte og andre vestlige land er viktig for oss. Pragmatisme skal ikke hindre Norge i å sende meget klare politiske budskaper til russerne, som vi har gjort i forbindelse med Georgia-konflikten”.

5 = NORSK 2 (alternativt nasjonalt perspektiv).

Russland har opptrådt brutalt og kritikkverdig og har vist vilje til å løse konflikter med militærmakt. Russland er en trussel mot Norge. Bekymret for nordområdene. Vi trenger et bedre forsvar. Er NATO er der når vi trenger det? Går godt naboskap foran det å si fra om kritikkverdige forhold? Regjeringen har vært for tilbakeholden med kritikk av Russland.

Russlands angrep i Georgia viser at forestillingen om at Norge ikke har noen trusler på noen kanter er veldig naiv”, sier Kåre Willoch til Dagbladet (10.08.2008). VG (12.08.08) presierer at [...] ”også lille Norge har uløste konflikter med sitt store naboland i øst. I Aftenposten (15.08.2008) bekymrer Russlands handlemåte i Georgia-konflikten norske forsvarspolitikere, og Høyres Jan Petersen sier seg enig med forsvarssjef Sverre Diesen i at russerne kan tenke seg å bruke militærmakt, og at dette kan skje uventet: ”Lærdommen fra Kaukasus er at de er villig til å bruke militærmidler for politiske formål”. Norge må si fra mer tydelig til Russland om uakseptabel oppførsel (Elsebutangen, 2009).

At Russland tilskrives en rolle som angriper tolkes som en sterkt kritisk holdning til landet på bakgrunn av deres vilje til å benytte militærmakt i en konflikt med naboland.

I forbindelse med Jonas Gahr Støre's (2008c) innlegg om "EU, Georgia og Russland", på møte i Stortingets Europautvalg, Oslo, 18. september 2008 spør Høyre's leder Erna Solberg (2008) om hvorfor Norge har valgt å ikke slutte seg til de uttalelser EU har gitt etter krigsutbruddet, men systematisk valgt mildere formuleringer overfor Russland.

"Det er nemlig slik at i motsetning til på de fleste andre områder har Norge her ikke valgt å slutte seg til EUs uttalelser i disse sakene. Vi har systematisk valgt noen mildere formuleringer enn det EU har gjort. Jeg vil gjerne ha svar på hvorfor. [...]Jeg kan godt skjønne at vi har et spesielt behov for et forhold til Russland og mange andre, men på dette området som dreier seg om et ganske vesentlig spørsmål som vi har diskutert før, nemlig at vi ikke aksepterer at Russland ikke aksepterer at små land har rett til å velge sin egen fremtid, er dette et viktig prinsipp for oss. Det er et viktig prinsipp for nasjonalstaten Norge at små land har samme rett og ikke er en del av en interessesfære for andre land. Det burde være noe vi kunne stå ganske klart på. Når vi gir andre ord, vil det også gi tolkningsgrunnlag for at vi har en annen mening og er litt mykere i våre reaksjoner. I denne saken synes jeg det er uheldig hvis vi skal gi Russland et tolkningsrom når vi – selv om dette er finpussing av de verbale ordene – systematisk velger litt svakere ord og ikke slutter oss til de samme EU-uttalelsene. Det er nemlig slik at normalen i Norge har vært, ifølge opptellingen vi har fått fra den nye EØS-sekretæren vår, at i 87 pst. av alle utenrikspolitiske uttalelser har vi sluttet oss til det EU har gjort. Men på dette området vil jeg gjerne ha et svar på hvorfor vi velger ikke å gjøre det."

6 = NØYTRAL

Ingen ideologisk vinkling. Nøytralt refererende.

Variabel 10. Global vs nasjonal.

Handler artikkelen om Norge i relasjon til krigen eller er den globalt vinklet?

0 = Norsk referanse

1 = Global referanse

